SUN'IY INTELLEKT DAVRIDAGI TA'LIM TIZIMI IJTIMOIY JIHATLARI.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti Pedagogika yo'nalishi
1-bosqich talabasi
Muradova Bahor Abdurauf qizi
+998878345656
Ilmiy rahbar: **Ergasheva Mohinur Komil qizi**
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti "Pedagogika" kafedrasi o'qituvchisi
mohinur.1926@gmail.com
+998 94 925 19 26
Chirchiq,O'zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimiga ko'rsatayotgan ta'siri yangicha yondashuv asosida tahlil qilinadi. Xususan, ta'limni individuallashtirish, adaptiv o'quv tizimlari, raqamli tengsizlik, ma'lumotlar xavfsizligi hamda xalqaro ta'lim hamkorligi masalalari muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt ta'lim sifatini oshirishda muhim vosita ekanligini, biroq uni samarali joriy etish uchun huquqiy va ijtimoiy muammolarni hal etish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar. Sun'iy intellekt, adaptiv ta'lim, raqamli tafovut, ma'lumotlar himoyasi, global ta'lim, pedagogik innovatsiya.

Аннотация.В статье представлено оригинальное исследование влияния искусственного интеллекта на образовательную систему. Рассматриваются вопросы персонализации обучения, цифрового неравенства, безопасности данных и международного сотрудничества.

Ключевые слова.Искусственный интеллект, адаптивное обучение, цифровое неравенство, защита данных, глобальное образование.

Abstract. This paper presents an original analysis of the impact of artificial intelligence on education systems. It focuses on personalized learning, digital inequality, data protection, and international educational collaboration.

Keywords. Artificial intelligence, adaptive learning, digital divide, data protection, global education.

KIRISH

Hozirgi davrda insoniyat taraqqiyoti axborotlashuv va raqamli transformatsiya bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu jarayonlar ta'lim tizimiga ham sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim mazmuni, shakli va metodlariga yangicha yondashuvni talab etmoqda.[1] Endilikda ta'lim faqat bilim berish jarayoni emas, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi kompleks tizim sifatida qaralmoqda.

[1] UNESCO. (2021). *AI and Education: Guidance for Policy-makers.*

Sun'iy intellektning ta'lim tizimiga kirib kelishi natijasida o'quv jarayoni individuallashtirilgan modelga o'ta boshladi. Avvalgi umumiy yondashuv o'rniga har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlarini inobatga oluvchi tizimlar paydo bo'ldi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchilarning qiziqishi va faolligini ham kuchaytiradi.

Shu bilan birga, sun'iy intellektning joriy etilishi nafaqat imkoniyatlar, balki muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Ijtimoiy tengsizlik, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, algoritmik shaffoflik kabi masalalar bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda sun'iy intellektning ta'lim tizimiga ta'sirini o'rganishda turli ilmiy yondashuvlar uyg'unlashtirildi. Tadqiqot asosan nazariy tahlil va qiyosiy yondashuvga asoslandi.

Nazariy tahlil orqali sun'iy intellekt va ta'lim integratsiyasiga oid ilmiy qarashlar o'rganildi. Bu jarayonda adaptiv o'qitish tizimlari, learning analytics va raqamli ta'lim konsepsiyalariga alohida e'tibor qaratildi.

Qiyosiy yondashuv yordamida an'anaviy va zamonaviy ta'lim tizimlari o'rtasidagi farqlar tahlil qilindi. Natijada sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini berishi aniqlandi.

Shuningdek, tizimli yondashuv asosida ta'lim jarayoni yagona tizim sifatida o'rganildi. Bu tizimda texnologiyalar, pedagogik metodlar va inson omili o'zaro bog'liq holda ko'rib chiqildi.

MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt ta'lim tizimida sifat jihatidan yangi bosqichni boshlab bermoqda. Eng avvalo, o'quv jarayonining individuallashtirilishi sezilarli darajada kuchaydi. Adaptiv o'qitish tizimlari o'quvchilarning bilim darajasini doimiy ravishda tahlil qilib, ularga mos topshiriqlarni taqdim etadi.

Ijtimoiy nuqtai nazardan qaraganda, sun'iy intellekt ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Masofaviy ta'lim orqali geografik to'siqlar kamayadi. Biroq texnologik resurslarning teng taqsimlanmaganligi sababli raqamli tafovut muammosi yuzaga kelmoqda.[2]

Huquqiy jihatdan esa shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalasi dolzarbdir. Sun'iy intellekt tizimlari katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlaydi, bu esa ularni xavfsiz saqlash zaruratini keltirib chiqaradi. Bundan tashqari, algoritmik qarorlarning shaffofligi ham muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro miqyosda sun'iy intellekt ta'lim tizimida hamkorlikni kengaytirishga xizmat qilmoqda. Global platformalar orqali bilim almashinuvi kuchayib, ta'lim tizimlari integratsiyalashmoqda.

XULOSA

Yuqoridagi tahlillar asosida shuni aytish mumkinki, sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim tizimining rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. U ta'lim jarayonini individuallashtirish, samaradorligini oshirish va yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etish imkonini beradi.

Shu bilan birga, sun'iy intellektni ta'limga joriy etish jarayoni ijtimoiy va huquqiy muammolar bilan birga kechmoqda. Shu sababli ushbu jarayonni samarali boshqarish uchun kompleks yondashuv zarur.

[2] OECD. (2021). *Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with AI, Blockchain and Robots.*

Kelgusida sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari yanada rivojlanib, global miqyosda sifatli ta'limni ta'minlashga xizmat qiladi. Bu esa zamonaviy jamiyat uchun raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. UNESCO. (2021). AI and Education: Guidance for Policy-makers. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.https://unesdoc.unesco.org/
2. UNESCO. (2023). Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO Publishing.https://unesdoc.unesco.org/
3. OECD. (2021). Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with AI,Blockchain and Robots. Paris: OECD Publishing.https://doi.org/10.1787/589b283f-en
4. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Boston: Center for Curriculum Redesign.
5. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education. London: Pearson.
6. Selwyn, N. (2019). Should Robots Replace Teachers. AI and the Future of Education. Cambridge: Polity Press.
7. Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 16(1), 39. https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0
8. Baker, R. S., & Smith, L. (2019). Educational Data Mining and Learning Analytics. New York: Springer.
9. Kasneci, E., et al. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. Learning and Individual Differences, 103, 102274. https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274